

FIGYELŐ
SZOLGALAT

ISMERTETÉSEK

002:01/439/"1945/1965"

KÓHALMI Béla:

A tudományos tájékoztatás fejlődése hazánkban.

1945 - 1965.

Bp. /Népművelési Propaganda Iroda/, 1967. /4/, 574 p. /Az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács kiadványa. 25.sz./

KÓHALMI Béla új művének előszavában találjuk a következő tartalom-meghatározó mondatot: "Szemle a tudományos tájékoztatás országos apparátusa felett, már amennyit ebből egy ember megláthat és itt-ott betekintés a legujabbkori magyar tudománytörténetbe." Az olvasó itt még kénytelen elfogadni ezt a megállapítást. De már néhány ív elolvasása érleli benne a meggyőződést, hogy különleges teljesítménnyel került kapcsolatba, olyannal, amely - szakmánknál maradva - csak SZABÓ Károly, PETRIK Géza és SZABÓ Ervin bibliográfusi-könyvtárosi teljesítményével mérhető.

Első megközelítésben ez a "szemle" kiterjedtségével nyugóz le bennünket. Az elmúlt husz esztendő valóban forradalmi időszak volt a hazai könyvtárügynek, tájékoztatásügynek és bibliográfiának, s ennek következtében a "tudományos tájékoztatás országos apparátusa" is rendkívüli mértékben megnövekedett. S KÓHALMI Béla ezt a fogalmat teljes szélességében értelmezi, azaz kiterjeszti valamennyi, a tudományos tájékoztatásban felhasználható könyvtári és nem könyvtári szolgáltatás- és kiadványtípusra. De ezzel még csak "felépítményi részét" jelöltük meg vizsgálódásainak.

KÓHALMI Béla ezt a "felépítményt" szilárd művelődés- és tudománytörténeti bázisra helyezte. Meg kell jegyeznünk azt is, hogy ennek a bázisnak az építőanyaga nemcsak a hazai fejleményeket foglalja magába, mint ahogy jelezte, hanem a hazai és a világfejlemények legfontosabb, olykor igen távoli momentumait együttesen.

A szerző ezáltal hozta magát abba a helyzetbe, hogy a husz esztendő hazai törekvéseit, eredményeit és kudarcait világosan, lényegi

sorrendbe állítva adja elő, hogy óriási anyagát szuverén módon kezelje. Szemléjének tehát - s ez a behatóbb megközelítés élménye - nemcsak kiterjedtsége, hanem anyaga is hatalmas. Kivánczik a hasonlat: nemcsak a felvonult csapatok - évek termése - első sora előtt vonult el, hanem mindegyik sora előtt, és úgy, hogy közben megszemlélt minden egyes katonát, vagy majdnem mindegyiket.

Nem kerülik el a figyelmét korai, még igen primitív ajánló bibliográfiáink és nem a görög kéziratok katalógusai. Egyaránt megvizsgálja nemzeti bibliográfiáinkat és a műszaki tájékoztatás szerteágazó szolgáltatásainak rendszerét. Folytassuk ismét hasonlattal: mint a jó hadvezér, akinek minden katonára szüksége van, nem küld el, nem tilt ki senkit a seregből, legfeljebb további kiképzésre utal, megmondván azt is, ki milyen szolgálatra képzendő ki.

Felvetődhet a kérdés: egyes esetekben nem elnéző-e ezért KÓHALMI Béla? Egyáltalán nem, sőt inkább hajlik a szigorú megítélésre. A már említett művelődés- és tudománytörténeti alapvetés, illetve a külföld bibliográfiai-tájékoztatási eredményeinek mélyes ismerete természetesen kényszeríti őt erre. Azonban mindig úgy parancsol jobb, következetesebb, korszerűbb munkára, hogy "megbeszélni való" azonban még van".

Valójában az egész mű ilyen "megbeszélni való". Az egész seregszemlélet a jövő érdekében végzi, s ezért felhívja a figyelmünket arra is, ami még nincs, de amivel már rendelkezünk kellene. Ezzel kapcsolatban idézzük - találóbb megfogalmazást úgy sem adhatnánk - ismét KÓHALMI Bélát: "Ez az írás könyvtártörténetünknek abban a "pillanatában" kísérelte meg lerögzíteni a hazai tudományos tájékoztatás husz év alatti fejlődését és mai helyzetét, amikor már látnivaló volt, hogy az automatika nemcsak a termelésbe és - sokhelyütt - a termelés irányításába hatol be, hanem megváltoztatja az irányításhoz elengedhetetlenül szükséges adatszolgáltatás módszereit is. Dokumentációs központjaink és szakkönyvtáraink dolgozói látják ezt és - egyelőre - csak nagyobb vállalkozások ... tervezésénél veszik számba a gépesítés lehetőségét. Ez a Ma. De a gyorsan ránk köszöntő Holnap: az áttérés a gazdaságirányítás új rendszerére át fogja formálni a termeléssel és gazdasági élettel szoros kapcsolatban álló adatszolgáltatás és tudományos tájékoztatás egész rendszerét... Eddig úgy szolgáltuk a kutatót, hogy kérdésére megmondtuk, mit hol találhat és elébe tettük a forrást, ha megvolt, vagy bibliográfiát, katalógust, repertóriumot, referáló lapot adtunk a kezébe. Bizonyos kutatási területeken ez már ma sem elég: sok formája az információ-hordozóknak ... nem kerül be a könyvészetekbe. Holnap a felkutatott forrásanyagot gépi feldolgozásra nekünk kell alkalmassá tennünk. Fel kell tehát szabadulnunk az egyoldalú bibliográfiai szemlélet alól."

Van-e valaki közöttünk, aki a most 85 esztendőes KÓHALMI Bélánál, sok-sok könyvtárosi-bibliográfusi évjárat tanítójánál megalapozottabb és korszerűbb szemlélettel rendelkezik?

/Putala Tibor/

681.2/05/

Unikal'nie priborü. /Egyedi készülékek./
1-2.sz. Moszkva, VINITI, 1967-1968.

1967-ben új időszakos kiadványt indított a VINITI /Vseszsojuz-nüj Insztitut Naucsnoj i Tehnicseszkoj Informacii = Össz-szövetségi Tudományos és Műszaki Tájékoztatási Intézet/, a Posztjojannaja komisz-szija po koordinacii naucsnuh i tehniceszkih iszszedovaniij /KGST Tudományos és Műszaki Kutatásokat Koordináló Állandó Bizottsága/ VII. ülésén hozott határozata értelmében Unikal'nie priborü címmel.

A rendszertelen időközökben megjelenő bulletin rendeltetése, hogy a tudományos kutatók széles köre megismerkedhessen a KGST tag-országokban a műszergyártás területén elért legújabb eredményekkel, segítséget nyújtson az új készülékek és berendezések kidolgozásában, illetve elősegítse a párhuzamosan végzett kutatások elkerülését. Az olvasó nemcsak a már elkészült, hanem a kidolgozás alatt álló készü-lékekről is tájékoztatást kap. A bulletin az alábbi bontásban közli anyagát:

1. Tudományos kutatások automatizálási eszközei
2. Elektromos és mágneses mutatókat mérő és szabályozó készü-lékek
3. Optikai - mechanikai készülékek és berendezések
4. Mechanikai mutatókat mérő készülékek, valamint idő- és gya-koriságmérő készülékek
5. Az anyag állapot-összetételét és tulajdonságait meghatározó és szabályozó készülékek
6. Biológiai és orvosi kutatások készülékei és berendezései
7. Laboratóriumi készülékek és általános rendeltetésű tudomá-nyos felszerelések.

A bulletin ETO-jelzettel ellátott referátumokban közli a készü-lék rövid leírását és műszaki adatait, többnyire illusztrációval. Külön érdekessége, hogy a terminológiai azonosítás megkönnyítése cél-jából megnevezi a készüléket a gyártó ország nyelvén is. A referátu-mok tartalmazzák a készülék alkalmazási területét, működési elvét /szükség esetén általános sémáját/, hasonló készülékekkel szembeni ujdonságát, használati utasítását, más készülékekhez való kapcsola-tát, a gyártó intézmény nevét és címét /ahonnan szükség esetén rész-letesebb felvilágosítás szerezhető be/.

/Szántó Péter/